

Swyddfa Gartref

Ymgynghoriad Canllawiau Statudol Ymddygiad Rheoli neu Orfodol

Ymateb y Llywodraeth

Cynnwys

Cynnwys.....	2
Pennod 1 - Cefndir yr Ymgynghoriad	3
1.1 Cyflwyniad.....	3
1.2 Trosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi	3
1.3 Deddf Cam-drin Domestig 2021 a dileu'r gofyniad "byw gyda'i gilydd" ar gyfer y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi	3
1.4 Canllawiau Statudol Ymddygiad Rheolaethol neu Orfodol wedi'u Diweddarau	4
Pennod 2 - Dadansoddiad o'r ymgynghoriad a chrynodeb o themâu allweddol	4
2.1 Crynodeb o'r ymatebion	4
2.2 Trosolwg o Ymatebwyr.....	5
2.3 Methodoleg dadansoddi	7
2.4 Crynodeb o'r ymatebion	8
2.5 Themâu a materion allweddol	9
Deddfwriaeth ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi	9
Hyfforddiant asiantaethau rheng flaen a dealltwriaeth o'r drosedd.....	10
Gwahaniaethu rhwng ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a stelcian neu aflonyddu	11
Roedd llysoedd teulu a chyswllt plant yn cael eu defnyddio i gyflawni cam-drin	12
Perthynas rhwng grwpiau lleiafrifol ac ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi ...	13
Dioddefwyr cam-drin mudol	14
Rhywedd/Rhyw.....	15
Amddiffyniad am drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi.....	16
Cam-drin economaidd.....	17
Camdriniaeth ar ôl gwahanu	18
Ymateb amlasiantaeth	18
Rôl gwasanaethau cymorth i ddioddefwyr.....	19
Hyd a manylion y Canllawiau Statudol drafft.....	19
Pennod 3 - Casgliad, camau nesaf a manylion cyswllt.....	21
3.1 Casgliad a'r camau nesaf	21
3.2 Manylion cyswllt	22
Atodiad A - Rhestr o acronymau	23

Pennod 1 - Cefndir yr Ymgynghoriad

1.1 Cyflwyniad

Lansiwyd yr ymgynghoriad cyhoeddus ar ddrafft y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol ar 30 Ebrill 2022 a pharhaodd am wyth wythnos, gan ddod i ben ar 25 Mehefin 2022. Roedd yr ymgynghoriad yn gwahodd adborth gan yr holl randdeiliaid â diddordeb, gan gynnwys dioddefwyr a defnyddwyr gwasanaethau cymorth ac atal.

Rydym yn ddiolchgar i'r holl ymatebwyr ac yn gwerthfawrogi'r amser a gymerodd amrediad eang o unigolion, gan gynnwys pobl sydd â phrofiadau o fyw a sefydliadau sy'n cynorthwyo dioddefwyr a goroeswyr, i roi eu barn. Mae'r Swyddfa Gartref wedi ystyried yn ofalus yr holl safbwyntiau a barnau a ddarparwyd, gan nodi'r themâu sydd wedi dod i'r amlwg o'r ymatebion i'r ymgynghoriad.

Mae ymateb y Llywodraeth i'r ymgynghoriad yn cynnwys: cefndir i ymestyn y drosedd ymddygiad rheoli neu orfodi (**Pennod 1**); dadansoddiad o'r ymatebion i'r ymgynghoriad a chrynodeb o themâu allweddol (**Pennod 2**); a'r camau nesaf, gan gynnwys y newid deddfwriaethol sydd ar ddod i'r drosedd (**Pennod 3**).

1.2 Trosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Mae ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi yn batrwm o gam-drin sy'n digwydd dros gyfnod estynedig, sy'n achosi ofn trais ar ddau achlysur neu fwy, neu ddychryn neu drallod difrifol sy'n cael effaith andwyol ar weithgareddau'r dioddefwr o ddydd i ddydd. Mae hyn yn galluogi cyflawnwr i roi pŵer, rheolaeth neu orfodaeth dros y dioddefwr. Gall ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi hefyd fod yn sail i amrediad eang o gam-drin, gan gynnwys cam-drin economaidd, emosiynol a seicolegol, cam-drin domestig wedi'i hwyluso gan dechnoleg, yn ogystal â bygythiadau, a ydynt yn dod ynghyd â thrais a cham-drin corfforol a rhywiol neu beidio.

I gydnabod effaith ddifrifol ymddygiad o'r fath, cyflwynodd adran 76 o [Ddeddf Troseddau Difrifol 2015](#) (Deddf 2015) y drosedd o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi mewn perthynas agos neu deuluol. Mae gan y drosedd gosb hyd at bum mlynedd o garchar a/neu ddirwy anghyfyngedig.

Er mwyn cefnogi gweithrediad y drosedd newydd, yn 2015, cyhoeddwyd y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol, o dan adran 77, Ddeddf 2015. Roedd y Canllawiau wedi'u hanelu at gyrff statudol ac anstatudol sy'n gweithio gyda dioddefwyr, cyflawnwyr a chomisiynu gwasanaethau, gan gynnwys yr heddlu, cyfiawnder troseddol ac asiantaethau eraill.

1.3 Deddf Cam-drin Domestig 2021 a dileu'r gofyniad "byw gyda'i gilydd" ar gyfer y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Ar 29 Ebrill 2021, cafodd Deddf Cam-drin Domestig 2021 (Deddf 2021) Gydsyniad Brenhinol. Creodd Adran 1(3)(c) o Ddeddf 2021 ddiffiniad statudol o gam-drin domestig, sy'n cwmpasu amrywiaeth o ymddygiadau camdriniol, gan gynnwys ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi. Mae adran 2 o Ddeddf 2021 yn diffinio'r term "[cysylltiad personol](#)" at ddiben y meini prawf perthynas yn adran 1(2)(a) Deddf 2021.

O dan adran 68 o Ddeddf 2021, diwygiwyd y diffiniad o "cysylltiad personol" yn adran 76 o

Ddeddf 2015. Roedd hyn yn dileu'r gofyniad "byw gyda'n gilydd" ar gyfer y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, sy'n golygu, o'r dyddiad Ebrill 2023, bod y drosedd yn berthnasol i bartneriaid agos, cynbartneriaid neu aelodau o'r teulu, ni waeth a yw'r dioddefwr a'r troseddwr yn byw gyda'i gilydd.

Pwrpas y diwygiad oedd ymestyn y drosedd i gydnabod y gall ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi barhau a chynyddu'n aml pan ddaw perthynas i ben, neu mewn achosion lle nad yw'r dioddefwr bellach yn byw gyda'r troseddwr. Ni fydd y diwygiad i'r drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi yn gymwys yn ôl-weithredol.

1.4 Canllawiau Statudol Ymddygiad Rheolaethol neu Orfodol wedi'u Diweddarau

Er mwyn cefnogi gweithrediad y drosedd ymddygiad rheoli neu orfodi estynedig, ac i gynorthwyo ymhellach gyrff statudol ac anstatudol sy'n gweithio gyda dioddefwyr, cyflawnwyr a chomisiynu gwasanaethau, mae'r Swyddfa Gartref wedi diweddarau'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi.

Gan ystyried dileu'r gofyniad "byw gyda'n gilydd" ar gyfer y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, bwriad y Canllawiau Statudol wedi'u diweddarau yw darparu:

- Gwybodaeth eglur am yr hyn sy'n gyfystyr ag ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a sut i adnabod y drosedd;
- Canllawiau i'r heddlu ac asiantaethau cyfiawnder troseddol eraill ar yr amgylchiadau lle bydd y drosedd yn berthnasol a lle gallai troseddau eraill gael eu hystyried;
- Canllawiau i'r heddlu ac asiantaethau cyfiawnder troseddol ar y gwahanol fathau o dystiolaeth a all fod o gymorth wrth nodi, rhoi dystiolaeth a chyhuddo'r drosedd, a sut y dylai hyn gefnogi erlyniadau a dedfrydu; a
- Gwybodaeth am leihau risg i'r dioddefwr, gan gynnwys defnyddio gorchmynion amddiffyn; cefnogi'r dioddefwr; ac ymateb i ymddygiad y troseddwr.

Pennod 2 - Dadansoddiad o'r ymgynghoriad a chrynodeb o themâu allweddol

2.1 Crynodeb o'r ymatebion

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad ar y Canllawiau Statudol drafft wedi'u diweddarau ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol am wyth wythnos o 30 Ebrill i 25 Mehefin 2022. Roedd gan ymatebwyr yr opsiwn i ymateb i'r ymgynghoriad drwy lwyfan ymgynghori ar-lein neu drwy e-bost.

Derbyniodd yr ymgynghoriad 115 o ymatebion ffurfiol i'r ymgynghoriad: 92 o ymatebion i'r arolwg a 23 o ymatebion e-bost. Mae'r holl ymatebion wedi'u dadansoddi a'u hystyried yn llawn. **Mae'r Canllawiau Statudol wedi'u hadolygu a'u diweddarau, gan ystyried yr ymatebion a dderbyniwyd.**

Rydym yn ddiolchgar i'r holl ymatebwyr, yn enwedig y rhai sydd â phrofiad o gam-drin, a rannodd eu profiad â ni.

2.2 Trosolwg o Ymatebwyr

Ymatebodd amrywiaeth o sefydliadau ac unigolion i'r ymgynghoriad hwn. Roedd mwyafrif yr ymatebion a dderbyniwyd gan unigolion, yn hytrach na sefydliadau. Cafwyd ymatebion hefyd gan ddarparwyr gwasanaethau sy'n cefnogi dioddefwyr Trais yn Erbyn Menywod a Merched,¹ (VAWG) gan gynnwys gwasanaethau cam-drin domestig arbenigol, plismona, awdurdodau lleol, a grwpiau cymunedol a ffydd.

Roedd yr ymgynghoriad yn gwahodd ymatebwyr i ateb cyfanswm o 15 cwestiwn. Roedd cwestiwn 15 yn gofyn am wybodaeth am yr unigolyn neu'r sefydliad a ymatebodd i'r ymgynghoriad, sydd wedi'u crynhoi yn y tablau isod. Mae'r rhain wedi'u nodi fel a ganlyn:

Cwestiwn 1 - A ydych yn ymateb fel unigolyn, fel rhan o sefydliad neu ar ran sefydliad? _____

Cwestiwn 2 - Os ydych yn ymateb ar ran neu fel rhan o sefydliad, beth yw'r math o sefydliad?

Cwestiwn 3 - Beth yw enw'r sefydliad?

Cwestiwn 4 - Beth yw eich cyfeiriad e-bost?

Cwestiwn 5 - O'r rhestr isod, ble rydych chi neu'ch sefydliad wedi'ch lleoli?

¹ Mae'r term 'trais yn erbyn menywod a merched' yn cyfeirio at weithredoedd o drais neu gamdriniaeth y gwyddom sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched. Mae troseddau ac ymddygiadau a gwmpesir gan y term hwn yn cynnwys trais rhywiol a throseddau rhywiol eraill, cam-drin domestig, stelcian, cam-drin ar sail 'anrhydedd' (gan gynnwys anffurfio organau cenedlu benywod, priodas dan orfodaeth, a llofruddiaethau 'anrhydedd'), yn ogystal â llawer o rai eraill, gan gynnwys troseddau a gyflawnwyd. ar-lein. Tra bod y term 'trais yn erbyn menywod a merched' yn cael ei ddefnyddio mae hyn yn cyfeirio at holl dioddefwyr y troseddau hyn.

Mae **Tabl 1** yn rhoi dadansoddiad o'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn ôl y math o ymatebydd.

Tabl 1: Math o ymatebydd i'r ymgynghoriad	Canran Ymatebion (o ymatebion nad ydynt	Cyfanswm Ymatebion
Unigolyn	25%	23
Ar ran sefydliad	51%	47
Fel rhan o sefydliad	24%	22
Cyfanswm ymatebion nad ydynt yn wag		92
Ymatebion gwag		23
Cyfanswm ymatebion		115

Mae **Tabl 2** yn rhoi dadansoddiad o'r ymatebion i'r ymgynghoriad fesul sefydliad, ar gyfer y bobl hynny a ymatebodd fel rhan o sefydliad neu ar ei ran.

Tabl 2: Math o sefydliad	Canran Ymateb (o ymatebion nad ydynt yn wag)	Cyfanswm Ymatebion
Awdurdodau lleol Cymru a Lloegr	6%	4
Heddluoedd	4%	3
Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd (CHTh)	7%	5
Gwasanaeth Erlyn y Goron (CPS)	0%	0
Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys Plant a Theuluoedd (Cafcass) a Cafcass Cymru	1%	1
Gwasanaethau cymorth cam-drin domestig arbenigol a thrais arall yn erbyn menywod a merched	45%	31
Timau tai a digartrefedd lleol, landlordiaid cymdeithasol cofrestredig	6%	4
Blynyddoedd cynnar, gofal plant, ysgolion, colegau a lleoliadau addysg uwch	4%	3
Darparwyr gofal cymdeithasol plant	0%	0
Darparwyr gofal cymdeithasol oedolion	1%	1
GIG Lloegr a Gwella'r GIG (o 2022, GIG Lloegr)	0%	0
Grwpiau Comisiynu Clinigol (o 2022 ymlaen, Systemau Gofal Integredig)	1%	1
Ymddiriedolaethau GIG ac Ymddiriedolaethau Sefydledig GIG	6%	4
Cyflogwyr	0%	0
Gwasanaethau Carchardai a Phrawf EF	0%	0
Gwasanaeth Llysoedd a Thriwlynlysoedd EF	0%	0
Canolfan Byd Gwaith	0%	0
Gwasanaethau ariannol (banciau, cymdeithasau adeiladu ac	0%	0
Grwpiau Cymunedol a ffydd	3%	2
Arall	14%	10
Cyfanswm ymatebion		92
Ymatebion gwag		23
Cyfanswm ymatebion		115

Mae Tabl 3 isod yn rhoi dadansoddiad o'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn ôl y math o ymatebydd i'r ymgynghoriad ac yn ôl rhanbarth lle mae'r unigolyn neu'r sefydliad wedi'i leoli.

Tabl 3: Ymatebydd i'r ymgynghoriad a rhanbarth	Unigolyn (canran ymateb)	Unigolyn (ymatebion)	Ar ran sefydliad (canran ymateb)	Ar ran sefydliad (ymatebion)	Rhan o sefydliad (canran ymateb)	Rhan o sefydliad (ymatebion)	Cyfanswm ymatebion	Cyfanswm
Dwyrain Canolbarth Lloegr	4%	1	4%	2	5%	1	4%	4
Dwyrain Lloegr	0%		2%	1	0%		1%	1
Llundain	22%	5	23%	11	9%	2	20%	18
Cenedlaethol	9%	2	26%	12	14%	3	18%	17
Gogledd-ddwyrain	13%	3	2%	1	18%	4	9%	8
Gogledd-orllewin	13%	3	6%	3	5%	1	8%	7
De-ddwyrain	13%	3	13%	6	9%	2	12%	11
De-orllewin	4%	1	4%	2	5%	1	4%	4
Cymru	13%	3	13%	6	14%	3	13%	12
Gorllewin Canolbarth Lloegr	4%	1	0%		14%	3	4%	4
Swydd Efrog a'r Humber	4%	1	6%	3	9%	2	7%	6
Ymatebion gwag								23
Cyfanswm		23		47		22		115

2.3 Methodoleg dadansoddi

Cynlluniwyd yr ymgynghoriad mewn ffordd fodiwlaid i adlewyrchu pob adran yn y Canllawiau Statudol drafft ac i ganiatáu i ymatebwyr ganolbwyntio ar y meysydd sydd o ddiddordeb neu berthnasedd mwyaf iddynt.

Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn am adborth meintiol ac ansoddol ar y Canllawiau Statudol drafft. Roedd yr holiadur yn caniatáu i ymatebwyr ateb 'ie' neu 'na' i bob cwestiwn, ac roedd blychau testun rhydd yn caniatáu i ymatebwyr ddarparu cyflwyniadau naratif a thystiolaeth bellach neu astudiaethau achos.

Yn ogystal â'r holiadur ar-lein, roedd ymatebwyr hefyd yn gallu cyflwyno ymatebion neu ymholiadau sylweddol i'r ymgynghoriad i fewnflwch pwrpasol ar gyfer yr ymgynghoriad.

Defnyddiwyd dadansoddiad meintiol ac ansoddol, yn unol ag ymarfer gorau'r Llywodraeth.

Er bod y llwyfan ymgynghori ar-lein wedi gallu cynhyrchu nifer o ymatebion ie/na i gwestiynau, cafodd pob ymateb ei ddadansoddi â llaw wedyn i gael safbwyntiau ansoddol.

Nodwyd themâu allweddol a ddaeth i'r amlwg drwy gyfres o 'dagiau'. Helpodd y fethodoleg hon i dynnu'r data a ddeilliodd o'r ymgynghoriad allan o ran nifer yr ymatebwyr a fynegodd farn benodol.

2.4 Crynodeb o'r ymatebion

Crynodeb o'r ymatebion a dderbyniwyd Nid yw'n ceisio casglu'r holl adborth a dderbyniwyd o'r ymgynghoriad, ac nid yw ychwaith yn ymdrin ag adborth ar faterion sydd y tu allan i gwmpas yr ymgynghoriad hwn. Defnyddiwyd yr adborth hwn i lywio adolygiad o'r Canllawiau Statudol.

Mae'r adran hon hefyd yn crynhoi'r newidiadau y mae'r Llywodraeth wedi'u gwneud i'r Canllawiau Statudol, ar ôl ystyried yr holl adborth o'r ymgynghoriad yn ofalus.

Cafodd llawer o faterion ychwanegol eu codi yn ddefnyddiol hefyd. Mae'r rhain y tu allan i gwmpas yr ymgynghoriad hwn ond serch hynny maent yn berthnasol i gam-drin domestig a'r niwed cysylltiedig, ac maent wedi'u crynhoi ym *Mhennod 2 - Themâu allweddol ychwanegol*.

Roedd cwestiynau 6-18 yn benagored ac yn gofyn am wybodaeth am gynnwys ac eglurder y Canllawiau Statudol drafft. Mae'r rhain wedi'u nodi fel a ganlyn:

Cwestiwn 6 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 1 ('Statws a diben y canllaw hwn') o ran cynnwys neu eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn.

Cwestiwn 7 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 2 ('Ymateb cyfiawnder troseddol') o ran cynnwys neu eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn.

Cwestiwn 8 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 3 ('Yr amddiffyniad') o ran cynnwys neu eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn.

Cwestiwn 9 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 4 ('Cosbau troseddol a gorchmynion amddiffyn') o ran cynnwys ac eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn.

Cwestiwn 10 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 5 ('Ymateb Amlasiantaeth') o ran cynnwys ac eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Cwestiwn 11 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 6 ('Niwedau cysylltiedig, troseddau ac is-setiau eraill o gam-drin domestig') o ran cynnwys neu eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Cwestiwn 12 - A oes gennych unrhyw sylwadau ar Adran 7 ('Ystyriaethau cysylltiedig') o ran cynnwys ac eglurder? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Cwestiwn 13 - A oes unrhyw rwystrau eraill y mae asiantaethau rheng flaen yn eu hwynebu rhag cydnabod ymddygiad o reoli neu orfodi? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Cwestiwn 14 - Beth yw'r pethau pwysicaf y dylai'r heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron (CPS) fod yn ymwybodol ohonynt, a'u deall, pan ddaw'n fater o ymchwilio i ymddygiad rheoli neu

orfodi? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Cwestiwn 15 - A oes gennych unrhyw sylwadau ynghylch a yw'r canllawiau'n eglur o ran dangos sut y gall cam-drin economaidd fod yn fath o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi? Ysgrifennwch "Na" os nad oes gennych chi farn. _____

Dylid nodi nad oedd yn rhaid i ymatebwyr ateb pob un o'r cwestiynau uchod.

2.5 Themâu a materion allweddol

Cafodd yr holl atebion i bob cwestiwn eu hadolygu a'u categorio ('tagio') o dan themâu allweddol ar gyfer dadansoddiad thematig. Mae'r holl ymatebion wedi'u dadansoddi ac mae'r materion mwyaf cyson a pherthnasol a godwyd wedi'u crynhoi fel a ganlyn:

Deddfwriaeth ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Hyfforddiant asiantaeth flaen a dealltwriaeth o'r drosedd

Gwahaniaethu rhwng ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a stelcian neu aflonyddu

Llysoedd teulu a chyswllt plant yn cael eu defnyddio i gyflawni cam-drin

Perthynas rhwng grwpiau lleiafrifol ac ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Dioddefwyr cam-drin mudol

Rhywedd/rhyw

Yr amddiffyniad ar gyfer y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Cam-drin economaidd

Cam-drin ar ôl gwahanu

Ymateb amlasiantaethol

Rôl gwasanaethau cymorth i ddioddefwyr

Hyd a manylion y Canllawiau Statudol drafft

Yn yr adran ganlynol rydym wedi defnyddio'r termau "nifer fawr" i gyfeirio at themâu neu sylwadau a oedd yn aruthrol o gyffredin yn yr ymatebion a dderbyniwyd a "rhai" i gyfeirio at sylwadau a godwyd i raddau llai ond mewn nifer sylweddol o ymatebion.

Deddfwriaeth ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Ymateb yr Ymgynghoriad

Roedd nifer fawr o ymatebwyr yn croesawu'r Canllawiau Statudol drafft wedi'u diweddarau. Cododd rhai ymatebwyr i'r ymgynghoriad bryderon y gallai geiriad y drosedd sy'n cyfeirio at "drais" arwain at gamsyniadau bod yn rhaid i drais corfforol fod yn bresennol er mwyn ystyried cyhuddiad o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi.

Bu argymhellion y dylai hyn yn hytrach gyfeirio at “ymddygiad treisgar”. Mynegwyd pryderon hefyd gan rai ymatebwyr nad oedd yn eglur beth fyddai'n gyfystyr ag “effaith ddifrifol” neu “effaith andwyol sylweddol” ar fywyd dydd i ddydd rhywun, â gormod o ffocws ar ymddygiad treisgar yn gorfforol.

Ymateb y Llywodraeth

Mae rhagor o fanylion ac enghreifftiau wedi'u hychwanegu o amgylch “effaith ddifrifol” ac “effaith andwyol sylweddol” yn y Canllawiau Statudol i helpu i egluro'r telerau hyn, yn ogystal â chyfeirio at ganllawiau perthnasol Gwasanaeth Eryl y Goron (CPS). Mae rhagor o enghreifftiau o “ymddygiad treisgar”, fel rhan o batrwm o ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi, wedi'u cynnwys, yn ogystal ag egluro ymhellach nad oes rhaid i drais corfforol fod yn bresennol i gyhuddo'r drosedd o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi.

Hyfforddiant asiantaethau rheng flaen a dealltwriaeth o'r drosedd

Ymateb yr Ymgynghoriad

Er bod nifer fawr o ymatebwyr yn croesawu ymestyn y drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi drwy Ddeddf Cam-drin Domestig 2021 i ddileu'r gofyniad “byw gyda'n gilydd”, mynegwyd pryderon gan rai y byddai angen i'r heddlu dderbyn hyfforddiant digonol er mwyn adnabod y drosedd ac i gefnogi dioddefwyr yn effeithiol. Mynegwyd pryderon hefyd bod rhai swyddogion heddlu yn dal i dueddu i ganolbwyntio ar gam-drin corfforol wrth ymateb i alwad allan, ac nad oes gan bob swyddog ddealltwriaeth ddigonol o'r drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi fel ag y mae, yn enwedig wrth nodi a dangos patrwm o cam-drin o'r fath. Roedd yr ymatebwyr hyn yn teimlo bod angen hyfforddiant ychwanegol yn hyn o beth, yn ogystal ag mewn perthynas â deall ac adnabod cam-drin domestig yn fwy cyffredinol.

Cododd rhai ymatebwyr bryderon hefyd nad oedd achosion dioddefwyr yn cael eu cymryd o ddifrif gan yr heddlu neu nad oeddent yn cael eu hymchwilio'n effeithiol, yn aml oherwydd diffyg dealltwriaeth o natur ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a niwed cysylltiedig.

Teimlai nifer fawr o ymatebwyr fod hyfforddiant wedi'i lywio gan drawma yn allweddol i ddeall y gwahanol ffyrdd y gall ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi amlygu ei hun a'r effaith y gall ei chael ar y dioddefwr a'i deulu.

Roedd hefyd yn amlwg o adborth yr ymgynghoriad bod gwahanol ddulliau asesu risg amlasiantaeth presennol yn fodd pwysig i gyrff statudol ac anstatudol gefnogi dioddefwyr a'u teuluoedd, rheoli cyflawnwyr, a rhannu ymarfer gorau a dysgu.

Ymateb y Llywodraeth

Fel y nodir yn y Canllawiau Statudol wedi'u diweddarau, mae Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Mawrhydi (HMICFRS) wedi argymhell y dylai swyddogion heddlu gael hyfforddiant i ddatblygu eu dealltwriaeth o ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi, a'u gallu i'w adnabod.

Rydym yn parhau i weithio'n agos gyda'r Coleg Plismona i annog pobl i fanteisio ar y rhaglen hyfforddi Materion Cam-drin Domestig a byddwn yn parhau i weithio gyda'r

heddlu a phartneriaid gweithredol eraill i sicrhau bod cyrff gorfodi yn deall sut i gymhwyso'r ddeddfwriaeth ddiwygiedig ar ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi.

I gefnogi'r gwaith hwn, mae Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig 2022 y Llywodraeth yn ymrwymo hyd at £3.3 miliwn i gefnogi cyflwyno hyfforddiant Materion Cam-drin Domestig i heddluoedd sydd eto i'w ddarparu, neu nad oes ganddynt eu hyfforddiant cam-drin domestig penodol eu hunain. Ymdrinnir yn helaeth ag ymddygiad rheoli neu orfodi yn yr hyfforddiant hwn, a gwerthusiad 2020 o'r rhaglen yn dangos cynnydd o 41% mewn arestladau am y drosedd sy'n gysylltiedig â'r hyfforddiant.

Mae cydgysylltu amlasiantaethol effeithiol yn hanfodol i sicrhau bod y newidiadau deddfwriaethol yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus, a byddwn yn parhau i weithio gyda'r sector cymorth gwirfoddol ac asiantaethau rheng flaen eraill i wella'r ymateb i gam-drin domestig.

Gwahaniaethu rhwng ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a stelcian neu aflonyddu

Ymateb yr Ymgynghoriad

Er bod nifer fawr o ymatebwyr i'r ymgynghoriad yn croesawu'r newid i'r drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi, codwyd rhai pryderon ynghylch sut y byddai'r heddlu ac erlynwyr yn gwahaniaethu rhwng ymddygiad stelcio ac ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi mewn cyd-destunau ar ôl gwahanu. Roedd rhai ymatebwyr yn dadlau bod angen i bob un o'r troseddau o ymddygiad rheoli neu orfodi a stelcian, yn ogystal ag aflonyddu, fodloni rhai o'r un trothwyon tystiolaethol (hynny yw, gallant gynnwys cwrs o ymddygiad, neu batrwm ymddygiad sy'n achosi rhywun i ofni y bydd trais yn cael ei ddefnyddio yn eu herbyn ar o leiaf ddau achlysur, neu sy'n achosi braw neu drallod difrifol iddynt i'r graddau ei fod yn cael effaith andwyol sylweddol ar eu gweithgareddau o ddydd i ddydd), mae risg y gallai'r heddlu gamgyhuddo cyflawnwyr o'r drosedd anghywir.

Nodwyd hefyd gan rai ymatebwyr, er y gall stelcian a rheoli neu ymddygiad gorfodol (ac yn wir fathau eraill o gam-drin domestig) fod yn gysylltiedig â risg o waethygu i ddynladdiad; mae'r cysylltiad hwn yn gryfach ar gyfer stelcian. Roedd pryderon felly y gallai achosion stelcio risg uchel gael eu cyhuddo'n anfwriadol fel troseddau ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, ac efallai na fyddai dioddefwyr a chyflawnwyr felly'n cael eu hasesu a'u rheoli'n briodol o ran risg.

O'r herwydd, gofynnodd yr ymatebwyr am ragor o eglurder mewn Canllawiau Statudol a thrwy hyfforddiant, ar sut i wahaniaethu rhwng stelcian, aflonyddu a throseddau ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi.

Ymateb y Llywodraeth

Wrth ddiweddarau Gwasanaeth Erlyn y Goron (CPS) [Ymddygiad Rheoli neu Orfodol mewn Canllawiau Cyfreithiol Perthynas Bersonol neu Deuluol](#) trwy weithio gyda'r Llywodraeth, yr heddlu ac arbenigwyr yn y sector, mae'r CPS wedi datblygu canllawiau ychwanegol ar bryd i gyhuddo o stelcian, aflonyddu neu reoli neu orfodi ymddygiad, yn ogystal â sefydlu [Set Gyffredinol o Egwyddorion ar y troseddau](#)

(Stelcian, Aflonyddu, Ymddygiad Rheoli neu Orfodol mewn Perthynas Bersonol neu Deuluol, ar ôl gweithredu adran 68 o Ddeddf Cam-drin Domestig 2021).

Bwriad y set o egwyddorion yw cynorthwyo'r heddlu ac erlynwyr i wahaniaethu rhwng y tair trosedd. Mae'r egwyddorion hyn wedi'u hadlewyrchu yng Nghlanllawiau Statudol y Swyddfa Gartref ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymateb hwn.

Ceir canllawiau ychwanegol yng nghlanllawiau cyfreithiol y CPS ar [ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi mewn perthynas agos neu deuluol](#) ac yng nghlanllawiau cyfreithiol y CPS ar [stelcian ac aflonyddu](#).

Roedd llysoedd teulu a chyswllt plant yn cael eu defnyddio i gyflawni cam-drin

Ymateb yr Ymgynghoriad

Cododd nifer fawr o ymatebion i'r ymgynghoriad y gallai cyflawnwyr cam-drin domestig ddefnyddio'r llys teulu i barhau i gam-drin dioddefwyr a'u plant. Roedd yr enghreifftiau a roddwyd yn cynnwys honiadau ffug yn erbyn y rhiant nad yw'n cam-drin, cyflawnwyr yn gofyn am wrandawiadau llys diangen a blinderus, a defnyddio'r llys fel modd i barhau â chyswllt digroeso â'r dioddefwr trwy ohebiaeth a gwrandawiadau. Mynegwyd pryderon hefyd fod diwylliant "o blaid cyswllt" yn golygu y gallai plant gael eu gorfodi i ddod i gysylltiad â chyflawnwr, pan allai hyn achosi pryderon diogelwch. Nododd ymatebwyr hefyd y gall proses y llys teulu atal dioddefwyr ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a cham-drin domestig yn fwy cyffredinol rhag datgelu cam-drin oherwydd pryderon ynghylch cael eu hystyried yn rhwystrol, neu fod cam-drin domestig yn y berthynas â rhieni yn cael ei weld yn "amherthnasol" i'r berthynas â'r troseddwr a'r plentyn.

Ymateb y Llywodraeth

Ym mis Mehefin 2020, cyhoeddodd panel arbenigol y Weinyddiaeth Gyfiawnder eu hadroddiad 'Asesu Risg o Niwed i Blant a Rhieni mewn Achosion Plant Cyfraith Breifat'.² Yn yr adroddiad hwn, cyflwynwyd tystiolaeth a oedd yn awgrymu bod cyflawnwyr weithiau'n defnyddio achosion llys teulu fel modd o barhau â'u cam-drin.

Yng Nghynllun Gweithredu'r Llywodraeth,³ gwnaed ymrwymiad i archwilio sut y gellid egluro'r gyfraith mewn perthynas â gorchmynion adran 91(14) mewn amgylchiadau cam-drin domestig. Gall y llys wneud gorchmyn o dan adran 91(14) o Ddeddf Plant 1989 ('Deddf 1989') (a elwir hefyd yn orchymyn gwahardd) i'w gwneud yn ofynnol i unigolion geisio caniatâd cyn y gallant wneud cais eto am orchmynion penodol.

Cyflwynwyd newid wedyn fel rhan o Ddeddf Cam-drin Domestig (2021). Mewnosododd adran 67 o'r Ddeddf Cam-drin Domestig adran 91A newydd yn Neddf Plant 1989 i wneud darpariaeth ychwanegol ynghylch gorchmynion adran 91(14). Mae'r newid hwn yn ei gwneud yn eglurach bod y gorchmynion hyn ar gael i rieni a phlant i'w hamddiffyn lle byddai achosion ychwanegol yn peri risg o niwed iddynt, yn enwedig lle gallai achosion fod yn fath o gam-drin domestig parhaus. Cyflwynwyd Cyfarwyddyd Ymarfer newydd hefyd, PD12Q, i gyd-fynd â'r newid hwn; mae'n

² [Y Weinyddiaeth Gyfiawnder \(2020\) Asesu Risg o Niwed i Blant a Rhieni mewn Achosion Plant Cyfraith Breifat: Adroddiad Terfynol.](#)

cynnwys cyfeiriad penodol at ymddygiad sy'n rheoli ac yn gorfodi, a sefyllfaoedd eraill, a allai deilyngu i'r llys wneud gorchymyn adran 91(14).

Roedd adroddiad y panel arbenigol hefyd yn cyflwyno tystiolaeth bod y rhagdybiaeth o gyfranogiad rhieni “yn tynnu oddi ar y ffocws ar les a diogelwch plentyn - gan achosi niwed i blant mewn rhai achosion” ac yn argymhell bod y llywodraeth yn cynnal adolygiad brys o'r rhagdybiaeth. Mynegwyd pryderon gan y panel bod y rhagdybiaeth yn cefnogi diwylliant o blaid cyswllt, â'r angen i gynnwys rhieni yn cael ei roi cyn ystyried y risg bosibl o niwed i blentyn.

Yn Nhachwedd 2020, cyhoeddodd y llywodraeth lansiad adolygiad i'r rhagdybiaeth o gynnwys rhieni. Mae'r adolygiad yn canolbwyntio ar gymhwyso'r rhagdybiaeth a'r eithriad statudol mewn achosion lle mae honiad neu dystiolaeth arall sy'n awgrymu y bydd cynnwys rhieni yn rhoi'r plentyn mewn perygl o niwed.

Mae hwn yn fater pwysig a chymhleth; felly, rydym am sicrhau bod unrhyw argymhellion yn seiliedig ar ddealltwriaeth gadarn a thrylwyr o'r ffyrdd y mae'r rhagdybiaeth yn cael ei gweithredu ar hyn o bryd, a sut mae hyn yn effeithio ar rieni a phlant.

Bwriadwyd i gam casglu tystiolaeth yr adolygiad gael ei gwblhau erbyn diwedd Rhagfyr 2022 a bydd yr adolygiad yn adrodd yn llawn yn gynnar yn 2023.

Dieithrwch rhieni

Ymateb yr Ymgynghoriad

Codwyd y cysyniad o “ddieithrio rhieni” hefyd mewn ymatebion i'r ymgynghoriad. Roedd rhai ymatebwyr am i'r term “dieithrwch rhiant” gael ei gynnwys yn benodol yn y Canllawiau Statudol, tra bod ymatebwyr eraill yn gwadu “dieithrio rhiant” fel term ac yn galw am gynnwys cyhuddiadau o “ddieithrio rhiant” gan gyflawnwyr fel enghraifft o reoli neu orfodi. ymddygiad.

Ymateb y Llywodraeth

³ [Y Weinyddiaeth Gyfiawnder \(2020\) Asesu Risg o Niwed i Blant a Rhieni mewn Achosion Plant Cyfraith Breifat: Cynllun Gweithredu.](#)

Nid oes diffiniad swyddogol neu gyffredin o “ddieithrio rhiant”. Nid yw'r term “dieithrio rhiant” wedi'i gynnwys yn y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi, yn unol â'r dull a fabwysiadwyd yn y Canllawiau Statudol Cam-drin Domestig. I gael rhagor o fanylion am safbwynt y llywodraeth ar ‘ddieithrio rhiant’, cyfeiriwch at [Ymateb i Ymgynghoriad y Llywodraeth ar Ganllawiau Statudol Cam-drin Domestig](#).

Perthynas rhwng grwpiau lleiafrifol ac ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Ymateb yr Ymgynghoriad

Amlygodd nifer fawr o ymatebion i'r ymgynghoriad y gallai unigolion o gefndiroedd lleiafrifol fod yn fwy agored i ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, oherwydd anghydraddoldebau cymdeithasol ac anawsterau wrth gael mynediad at wasanaethau prif ffrwd, a gellir defnyddio hyn hefyd i gyflawni cam-drin ac atal

dioddefwyr rhag ceisio cymorth. Codwyd y ffactorau hyn hefyd yng nghyd-destun yr angen am hyfforddiant cymhwysedd diwylliannol ar gyfer yr heddlu, gan gynnwys deiseb Cyfraith Valerie, hiliaeth sefydliadol yn arwain at ddiodefwyr yn teimlo nad ydynt yn cael eu cefnogi gan wasanaethau, a rhwystrau cyfathrebu yn cael eu hecsbloetio gan gyflawnwyr a'u camddeall gan asiantaethau.

Ymateb y Llywodraeth

Mae'r Llywodraeth yn eglur y gall cam-drin domestig effeithio ar unrhyw un, ac nid yw dull "un maint i bawb" yn briodol. Mae hefyd yn bwysig nodi'r materion penodol y mae diodefwyr lleiafrifol yn eu hwynebu a'r angen i sicrhau eu bod yn cael y cymorth priodol gan bobl sydd â'r sgiliau a'r profiad angenrheidiol. Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Llywodraeth Ganllawiau Statudol Cam-drin Domestig sy'n cynorthwyo gwasanaethau rheng flaen ymhellach i gydnabod y rhwystrau a'r profiadau unigryw y gall rhai diodefwyr, gan gynnwys y rhai â nodweddion gwarchoddedig a/neu anghenion cymhleth, eu hwynebu wrth nodi ac ymateb i gam-drin domestig.

Ym mis Mawrth 2022, cyhoeddodd y Llywodraeth y Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig, sy'n buddsoddi dros £230 miliwn o gyllid newydd i fynd i'r afael â cham-drin domestig, a dros £140 miliwn i gefnogi diodefwyr. Mae hyn yn cynnwys dros £47 miliwn o gyllid wedi'i neilltuo ar gyfer gwasanaethau i ddiodefwyr. Mae'r Cynllun Cam-drin Domestig hefyd yn ymrwmo, lle bo modd, i gynnig dyfarniadau amflwyddyn i gyllid i sefydliadau sy'n cefnogi diodefwyr a goroeswyr cam-drin domestig ac i gefnogi sefydliadau llai, gan gynnwys 'gan ac ar gyfer' gwasanaethau.³ Mae hyn er mwyn i sefydliadau allu cynllunio'n well ar gyfer y dyfodol a meithrin gallu i gefnogi hyd yn oed rhagor o ddiodefwyr.

Ym mis Mawrth 2022, cyhoeddodd y Llywodraeth hefyd fersiynau wedi'u diweddarau o'r Datganiad Disgwyliadau Cenedlaethol a Phhecyn Cymorth Comisiynu VAWG sy'n cyd-fynd ag ef, sy'n rhoi canllawiau i ardaloedd lleol ar sut i gomisiynu gwasanaethau cymorth effeithiol i ddiodefwyr VAWG.

Mae'r dogfennau newydd yn rhoi pwyslais ychwanegol ar bwysigrwydd comisiynu 'gan ac ar gyfer' gwasanaethau arbenigol a gweithio gyda sefydliadau VAWG arbenigol i ddeall pa wasanaethau sydd eu hangen ar lefel leol.

Dioddefwyr cam-drin mudol

Ymateb yr Ymgynghoriad

Gofynnodd nifer fawr o ymatebwyr am i'r Canllawiau Statudol drafft roi mwy o ffocws ar ddiodefwyr cam-drin mudol, gan gynnwys yr iaith a rhwystrau eraill y gallent eu hwynebu, a sut y gall cyflawnwyr ddefnyddio statws mewnfudo ansicr fel arf gorfodi a rheolaeth dros ddiodefwyr. Cafwyd galwadau hefyd i gryfhau'r Canllawiau Statudol drafft gydag enghreifftiau ychwanegol o gam-drin o'r fath, gan gynnwys drwy astudiaethau achos.

Ymateb y Llywodraeth

³ Mae gwasanaethau 'gan ac ar gyfer' yn wasanaethau arbenigol sy'n cael eu harwain, eu dylunio a'u darparu gan ac ar gyfer y defnyddwyr a'r cymunedau y maent yn bwriadu eu gwasanaethu (er enghraifft goroeswyr o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig, diodefwyr byddar ac anabl a diodefwyr LHDT).

Rydym wedi ceisio adlewyrchu'r adborth hwn drwy gydol y Canllawiau Statudol, sy'n amlinellu sut y gall cyflawnwyr ddefnyddio statws mewnfudo dioddefwr fel arf ar gyfer rheoli neu orfodi ymddygiad, gan gynnwys enghreifftiau o gam-drin o'r fath, megis atal dogfennau pasbort neu fisa, gan ddefnyddio'r system fewnfudo yn fwriadol i reoli a bygwth dioddefwr, neu danseilio ymdrechion i reoleiddio statws mewnfudo'r dioddefwr. Cyhoeddwyd y Canllawiau Statudol ar Gam-drin Domestig ym mis Gorffennaf 2022, ar ôl yr ymgynghoriad ar y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol drafft, ac mae'n cynnwys adran fanwl ar ddiodefwyr mudol y mae cyfeiriadau ati yn y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol ac yn cyfeirio ati.

“Wal dân” rhannu data

Ymateb yr Ymgynghoriad

Argymhellodd rhai ymatebwyr y dylid sefydlu 'wal dân' rhannu data rhwng yr heddlu a Gorfodi Mewnfudo ar gyfer diodefwyr a thystion. Cododd rhai ymatebwyr bryderon, yn absenoldeb trefniadau o'r fath, y gallai rhai diodefwyr gael eu rhwystro rhag adrodd am trosedd gan ofn y gallai camau gorfodi mewnfudo gael eu cymryd yn eu herbyn.

Ymateb y Llywodraeth

Er bod yr argymhellion hyn y tu allan i gwmpas yr ymgynghoriad, mae'r Llywodraeth wedi nodi ac yn cydnabod y pryderon hyn. Ein safbwynt o hyd yw pan fydd trosedd yn cael ei chyflawni, ein blaenoriaeth gyntaf bob amser yw lles y diodefwyr, beth bynnag y bo'i statws mewnfudo. Dylai pob diodefwyr fod yn rhydd i adrodd am droseddau heb ofn ac mae er budd y cyhoedd i ymchwilio'n llawn i bob trosedd.

Am y rhesymau hyn ymrwymodd Llywodraeth y DU i gyflwyno Protocol Dioddefwr Mudol i roi sicrwydd bod diodefwyr mudol yn cael eu hamddiffyn rhag camau gorfodi mewnfudo wrth iddynt drodd am drosedd.

Ochr yn ochr â datblygu'r Protocol Dioddefwr Mudol, mae'r Llywodraeth hefyd yn datblygu Cod Ymarfer sy'n ymwneud â rhannu data personol am ddiodefwyr cam-drin domestig yn ddarostyngedig i reolaeth fewnfudo rhwng yr heddlu a'r Swyddfa Gartref.

Rhywedd/Rhyw

Ymateb yr Ymgynghoriad

O ran rhywedd a rhyw, roedd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn amrywio, â rhai ymatebwyr yn nodi bod y Canllawiau Statudol drafft yn rhoi digon o bwyslais ar gam-drin domestig, gan gynnwys ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, sy'n effeithio'n anghymesur ar fenywod a merched. Gofynnodd rhai ymatebwyr am ragor o gyfeiriadau yn y Canllawiau Statudol at ddynion a bechgyn yn diodef cam-drin domestig, ac awgrymodd rhai ymagwedd fwy niwtral o ran rhywedd. Mynegodd rhai ymatebwyr bryderon hefyd oherwydd bod ystadegau trosedd presennol yn darparu dadansoddiad rhywedd o gam-drin domestig, y gall hyn atal diodefwyr gwrywaidd rhag adrodd am gam-drin o'r fath, yn ogystal â chreu rhwystrau sefydliadol ychwanegol i ddiodefwyr gwrywaidd gael mynediad at gymorth ac ymateb

cyfiawnder troseddol.

Ymateb y Llywodraeth

Yn unol â'r gofyniad o dan adran 84(3) o Ddeddf Cam-drin Domestig 2021, mae'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi yn ceisio ystyried, cyn belled ag y bo'n berthnasol, bod y mwyafrif o ddiodefwyr cam-drin domestig yng Nghymru a Lloegr yn fenywaidd. Amcangyfrifodd Arolwg Troseddu Cymru a Lloegr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2022 fod 6.9% o fenywod a 3% o ddynion 16 oed a hŷn wedi profi cam-drin domestig yn ystod y flwyddyn flaenorol. Yn ôl yr arolwg, roedd tua thair o bob deg (29.3%) o fenywod ac un o bob saith (14.1%) 16 oed a hŷn wedi dioddef cam-drin domestig yn ystod eu hoes.⁴ Mae'r rhan fwyaf o ddiodefwyr dynladdiad domestig hefyd yn fenywod. Dangosodd data arolwg ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2019 i 2022 fod 269 o fenywod wedi'u lladd mewn dynladdiadau domestig, ac mewn 97% o achosion roedd y sawl a ddrwgdybiwyd yn wrywaidd.

Mae'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodol yn cyfeirio at sut y gall gwahanol rwystrau systemig, amgylcheddol a diwylliannol effeithio ar grwpiau o ddiodefwyr, gan gynnwys dynion a bechgyn, a sut y gall diodefwyr gwrywaidd fod yn llai tebygol o ddatgelu eu bod yn cael eu cam-drin neu'n wir o gydnabod eu bod yn ddiodefwyr. o gamdriniaeth. Mae'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi hefyd yn cyfeirio at Ganllawiau Statudol Cam-drin Domestig sy'n nodi'n glir nad yw cam-drin domestig yn cael ei adrodd yn ddigonol, a dylai gweithwyr proffesiynol fod yn ymwybodol y gallai fod gan ddiodefwyr gwrywaidd bryderon ynghylch peidio â chael eu credu. Mae'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol a Chanllawiau Statudol Cam-drin Domestig yn annog gweithwyr proffesiynol rheng flaen ac ymarferwyr i ystyried sut i ymateb yn briodol ym mhob achos o gam-drin, ac i fod yn ymwybodol o brofiadau ac anghenion gwahanol diodefwyr.

Mae'r ddau ddarn o ganllawiau hefyd yn amlinellu sut y gall cam-drin domestig effeithio ar unrhyw un, beth bynnag y bo'u hoedran, anabledd, hunaniaeth rhywedd, ailbennu rhywedd, hil, crefydd neu gred, rhyw, neu gyfeiriadedd rhywiol.

Amddiffyniad am drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi

Ymateb yr Ymgynghoriad

Cododd rhai ymatebion i'r ymgynghoriad bryderon ynghylch sut y gallai'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau a amlinellir yn *Adran 3 (Yr amddiffyniad)* gael eu defnyddio gan gyflawnwyr i drin y system gyfiawnder er mwyn osgoi cael eu herlyn am ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi. Roedd rhai ymatebwyr yn teimlo, gan fod yr amddiffyniad yn ymwneud â gweithredu er "budd pennaf" y diodefwr, y gallai hyn gael ei ddefnyddio'n anghymesur fel ffordd o amddiffyn ymddygiad rheoli neu orfodi a gyflawnir tuag at bobl agored i niwed (e.e. yr henoed, yr anabl, neu'r rhai a effeithir gan broblemau iechyd meddwl neu gamddefnyddio sylweddau).

Ymateb y Llywodraeth

Mewn ymateb i adborth o'r ymgynghoriad, mae'r Canllawiau Statudol bellach yn

⁴ ONS 2022. [Mynychder a thueddiadau cam-drin domestig, Cymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol \(ons.gov.uk\)](https://ons.gov.uk).

cynnwys rhagor o fanylion yn *Adran 2 (Tactegau cyflawnwyr)*, gan gynnwys sut y gall cyflawnwyr ecsbloetio gwendidau dioddefwr a thrin gweithwyr proffesiynol. Mae *Adran 3 (Amddiffyniad)* o'r Canllawiau Statudol hefyd wedi'i hehangu i gynnwys rhagor o wybodaeth am Ddeddf Galluedd Meddyliol 2005 a'r angen am dull amlasiantaeth mewn achosion lle mae galluedd, neu weithredu er "budd pennaf" rhywun yn ffactor.

Mae'r Canllawiau Statudol hefyd yn amlygu pwysigrwydd defnyddio chwilfrydedd proffesiynol wrth gefnogi dioddefwyr ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, ac mae geiriad pellach wedi'i ychwanegu i'w gwneud yn eglur, os cyflwynir amddiffyniad o weithredu er budd pennaf rhywun, bod angen ymchwilio ymhellach. Gall hyn gynnwys ymgysylltu ag unrhyw weithwyr proffesiynol sy'n ymwneud â gofal unigolyn ac, os nad yw gweithwyr proffesiynol yn cymryd rhan, ystyried pam efallai nad yw hyn yn wir.

Roedd y Llywodraeth yn bryderus ynghylch y dystiolaeth a gyflwynwyd gan gymheiriaid a'r sector anabledd yn ystod taith Deddf Cam-drin Domestig 2021 mewn perthynas â'r mesurau presennol i amddiffyn a chefnogi dioddefwyr cam-drin gan bobl sy'n darparu gofal iddynt. Mae'r Llywodraeth bellach yn adolygu'r amddiffyniadau presennol ar gyfer oedolion sy'n cael eu cam-drin yn eu cartrefi eu hunain gan bobl sy'n darparu eu gofal, a'r cymorth sydd ar gael i ddioddefwyr cam-drin o'r fath. Cyhoeddwyd y [Cylch Gorchwyl](#) ar gyfer yr adolygiad Gofal Diogel yn y Cartref ym mis Chwefror 2022. Mae'r adolygiad yn cael ei gynnal gan y Swyddfa Gartref a'r Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Mae tîm yr adolygiad yn ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid, gan gasglu ymatebion gan grwpiau sy'n cynrychioli pobl fyddar ac anabl a gofalwyr i ddeall eu profiadau bywyd. Maent hefyd yn siarad ag arbenigwyr sy'n ymwneud â darparu, gan gynnwys awdurdodau lleol a gweithwyr cymdeithasol proffesiynol, yr heddlu ac adrannau eraill y Llywodraeth. Ni fydd yr adolygiad yn cyfyngu ar y farn am yr hyn sy'n gyfystyr â cham-drin neu esgeulustod, gan y gall y rhain fod ar sawl ffurf gan gynnwys cam-drin corfforol; cam-drin rhywiol; cam-drin/camfanteisio ariannol; cam-drin gwahaniaethol; cam-drin seicolegol; ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi; ac esgeulustod.

Cam-drin economaidd

Ymateb yr Ymgynghoriad

Roedd nifer fawr o'r ymatebion i'r ymgynghoriad yn croesawu'r pwyslais ar gam-drin economaidd fel rhan o batrwm o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, yn ogystal â'r adran benodol ar y math hwn o gam-drin. Roedd rhai ymatebion i'r ymgynghoriad yn gofyn am eglurhad pellach ar rai agweddau ar y Canllawiau Statudol drafft sy'n cyfeirio at gam-drin economaidd, ac roedd rhai ymatebion hefyd yn amlinellu sut y gall cam-drin economaidd fod yn ffurf gyffredin o gam-drin ar ôl gwahanu a sut y gallai hyn fod yn fodd i gyflawnwyr barhau i reoli dioddefwyr pan fydd y berthynas wedi dod i ben. Galwodd rhai ymatebwyr ar yr heddlu a'r CPS i ddeall yn well bod cam-drin economaidd yn aml yn cael ei gyflawni ochr yn ochr â mathau eraill o gam-drin, ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a cham-drin domestig yn fwy cyffredinol, ac mae'n atgyfnerthu'r niwed cysylltiedig hwn. Roedd rhai ymatebwyr o blaid cynnwys cam-drin economaidd fel mater o drefn o fewn ystyriaeth y system cyfiawnder troseddol o bob cam-drin arall, yn hytrach na'i ystyried fel ymddygiad ar wahân yn unig, megis codi tâl am ddrwgweithredu ariannol neu economaidd yn unig.

Roedd rhai ymatebion i'r ymgynghoriad hefyd yn codi pryderon ynghylch rhai o'r astudiaethau achos cam-drin economaidd a ddarparwyd yn y Canllawiau Statudol drafft fel mater i'r llys sifil ac nid llys troseddol.

Ymateb y Llywodraeth

I adlewyrchu'r adborth hwn, ehangwyd yr adran cam-drin economaidd yn y Canllawiau Statudol ac ychwanegwyd adran newydd ar gam-drin ôl-wahanu hefyd.

Mae mynd i'r afael â cham-drin domestig yn flaenoriaeth i'r Llywodraeth ac mae gwella'r ymateb i gam-drin economaidd yn rhan annatod o hyn. I gefnogi'r ymdrechion hyn ymhellach, mae Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig 2022 traws-Lywodraeth yn dyblu'r cyllid ar gyfer yr ymateb i gam-drin economaidd i ddarparu cymorth hanfodol a diogelwch economaidd i ddiodefwrwr a goroeswyr.

Mewn ymateb i bryderon a godwyd gan rai ymatebwyr fod rhai o'r enghreifftiau o gam-drin economaidd sy'n cael eu darparu fel mater i'r llys sifil a'r llys troseddol, mae enghreifftiau ychwanegol wedi cael eu hegluro. Mae'r Canllawiau Statudol hefyd yn eglur y gallai'r enghreifftiau hyn fod yn rhan o batrwm ehangach o ymddygiad rheoli neu orfodi ac na ddylid eu hystyried ar eu pennau'u hunain.

Camdriniaeth ar ôl gwahanu

Ymateb yr Ymgynghoriad

Gan y bydd y diwygiad i'r drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi yn helpu i ddal cam-drin ar ôl gwahanu yn well, roedd rhai ymatebion i'r ymgynghoriad yn galw am ragor o wybodaeth am y math hwn o gam-drin, ac yng nghyd-destun sut mae'r llysoedd teulu hefyd yn cael eu defnyddio i gyflawni cam-drin o'r fath.

Ymateb y Llywodraeth

Gall cam-drin ar ôl gwahanu gynnwys amrywiaeth o ymddygiadau camdriniol sy'n parhau neu'n dechrau, er bod perthynas wedi dod i ben, a heb ymyrraeth effeithiol, a all barhau dros gyfnod hir a gwaethygu. Mae'r Canllawiau Statudol wedi'u diweddarau bellach yn cynnwys adran benodol ar gam-drin ar ôl gwahanu a risgiau cysylltiedig (*Adran 6*), gan gynnwys yng nghyd-destun sut y gellir defnyddio'r llysoedd teulu i gyflawni cam-drin o'r fath (gan gynnwys stelcian, aflonyddu a cham-drin economaidd). Mae rhagor o wybodaeth am orchmynion gwahardd y gellir eu gwneud yn yr achosion hyn hefyd wedi'i chynnwys.

Ymateb amlasiantaeth

Ymateb yr Ymgynghoriad

Mynegwyd pryderon gan rai ymatebwyr, er bod y Canllawiau Statudol hyn yn hyrwyddo gweithio amlasiantaeth mewn achosion o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi a cham-drin domestig yn fwy cyffredinol, nad yw hyn bob amser yn digwydd yn ymarferol. Roedd rhai ymatebion hefyd yn galw am hyfforddiant cam-drin domestig gorfodol i unrhyw un sy'n gweithio gyda dioddefwyr.

Ymateb y Llywodraeth

Er nad yw'n bosibl i orfodi hyfforddiant trwy'r Canllawiau Statudol, mae'n darparu gwybodaeth ar sut i leihau'r risg o niwed i ac i gynorthwyo'r dioddefwr a'i theulu/deulu; gan gynnwys sut mae asiantaethau eraill a gwasanaethau cymorth yn gallu cynorthwyo. Bwriedir i'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi gael eu darllen ochr yn ochr â'r Canllawiau Statudol ar Gam-drin Domestig sy'n annog ymarfer gorau, yn mynegi dyletswyddau a chyfrifoldebau statudol am wasanaethau ac yn cyfeirio at ffynonellau gwybodaeth neu gymorth perthnasol ychwanegol.

Rôl gwasanaethau cymorth i ddioddefwyr

Ymateb yr Ymgynghoriad

Mynegwyd pryderon gan rai ymatebwyr fod y Canllawiau Statudol drafft yn rhoi digon o bwyslais ar yr amrediad o gymorth y gall gwasanaethau cam-drin domestig ei ddarparu, y tu hwnt i helpu dioddefwyr i ymgysylltu â'r system cyfiawnder troseddol.

Ymateb y Llywodraeth

Mae'r Canllawiau Statudol wedi'u diweddarau â rhagor o wybodaeth am yr amrediad o gymorth y gall gwasanaethau cam-drin domestig ei gynnig ac mae'n amlinellu sut y gall dioddefwyr barhau i geisio cymorth gan y gwasanaethau hyn, hyd yn oed os nad ydynt yn dymuno ymgysylltu â'r system cyfiawnder troseddol. Ers cyhoeddi'r Canllawiau Statudol drafft ar gyfer ymgynghoriad, cyhoeddwyd y Canllawiau Statudol Cam-drin Domestig terfynol ym mis Gorffennaf 2022. Cyfeirir at y canllawiau hyn drwy'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol ac maent yn cynnwys rhagor o fanylion am ymateb amlasiantaethol a rôl gwasanaethau cymorth. Mae'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol hefyd yn cynnwys atodiad â manylion cyswllt ar gyfer amrediad o wasanaethau cymorth.

Hyd a manylion y Canllawiau Statudol drafft

Ymateb yr Ymgynghoriad

Darparodd nifer fawr o ymatebwyr adborth cadarnhaol ar gynnwys ystyriaethau cysylltiedig (fel rhyw, oedran, hil) a all greu rhwystrau ychwanegol i gael mynediad at wasanaethau a chymorth os nad ydynt wedi'u cynllunio'n ddigonol i ddiwallu anghenion penodol dioddefwr. Fodd bynnag, galwodd rhai ymatebwyr am i ragor o fanylion gael eu hychwanegu at yr adran hon o'r Canllawiau Statudol drafft. Mynegodd ymatebwyr eraill bryderon bod y Canllawiau Statudol drafft yn rhy hir, ac roedd rhai o'r ymatebwyr hyn o'r farn y gallai'r hyd wneud y cyfarwyddyd yn anhygyrch i rai defnyddwyr, neu na fyddai'n cael ei ddefnyddio gan y rhai y mae wedi'i anelu atynt.

Ymateb y Llywodraeth

Yn ei ffurf ddrafft a gyhoeddwyd ar gyfer ymgynghoriad ym mis Ebrill 2022, roedd y Canllawiau ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol yn cynnwys geiriad yn *Adran 7 (Ystyriaethau Cysylltiedig)* a'r is-bennawd asesu risg yn *Adran 2 (Ymateb Cyfiawnder Troseddol)* a oedd yn dyblygu adrannau yn y fersiwn drafft o Ganllawiau Cam-drin Domestig Statudol, hefyd wedi'u cyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad yn 2021, yn ogystal â chyfarwyddyd sydd ar gael yn eang gan y Coleg Plismona.

Gan fod bwriad i'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol gael eu darllen ochr yn ochr â'r Canllawiau Statudol ar Gam-drin Domestig, fel y'u hamlinellir yn y Crynodeb Gweithredol, mae'r adrannau dyblyg hyn bellach wedi'u dileu i fynd i'r afael â phryderon bod y Canllawiau Statudol drafft yn rhy hir. Lle mae adrannau wedi'u tynnu o'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol, mae'r rhain bellach wedi'u cyfeirio at y Canllawiau Statudol ar Gam-drin Domestig.

Pennod 3 - Casgliad, camau nesaf a manylion cyswllt

3.1 Casgliad a'r camau nesaf

Hoffem ddiolch i bawb a ymatebodd i'r ymgynghoriad ar y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol ac a gyfrannodd at yr aildrafftio i ystyried diwygio'r drosedd, a ddaeth i rym ar Ebrill 2023 i'w gadarnhau. O'r ymatebion a ddaeth i law, roedd consensws cyffredinol yn cefnogi ein dull presennol o weithredu, fodd bynnag, amlygwyd nifer o feysydd lle y gellid cryfhau'r canllawiau, yn enwedig drwy egluro ymddygiadau sydd o fewn yr amrediad o ymddygiad sy'n rheoli neu'n gorfodi, gan wahaniaethu, rheoli neu orfodi. ymddygiad o droseddau eraill a sicrhau bod yr holl grwpiau dioddefwyr yn cael eu cynrychioli yn y canllawiau.

Gan ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad, rydym wedi diweddarau'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol a gyhoeddwyd ar GOV.UK ar Ebrill 2023, ochr yn ochr ag ymateb y Llywodraeth i'r ymgynghoriad. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r asiantaethau rheng flaen i wella eu dealltwriaeth a'u hymateb i'r drosedd ymddygiad sy'n rheoli neu orfodi a'r cymorth a ddarperir i ddiodesddefwyr.

Bwriedir i'r Canllawiau Statudol ar [Ymddygiad sy'n Rheoli neu Orfodi gael ei ddarllen ochr yn ochr â Chanllawiau Statudol Cam-drin Domestig, Deddf Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol \(Cymru\) 2015](#) a Strategaeth Genedlaethol Llywodraeth Cymru ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol.

Mae Deddf 2021 a'r Canllawiau Statudol ar Gam-drin Domestig sy'n cyd-fynd â hi yn rhan o'r camau y mae'r Llywodraeth hon yn eu cymryd i drawsnewid yr ymateb i gam-drin domestig a thrais yn erbyn menywod a merched. Yn 2021, cyhoeddodd y Llywodraeth y [Strategaeth Mynd i'r Afael â Thrais yn Erbyn Menywod a Merched \(VAWG\)](#) a ddilynwyd yn 2022 gan y [Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig](#) a [Datganiad Sefyllfa ar Ddiodesddefwyr Gwrywaidd](#) o droseddau a ystyriwyd yn y [Strategaeth Mynd i'r Afael â Thrais yn Erbyn Menywod a Merched trawslywodraethol a'r Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig](#).

Mae'r Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig yn nodi'r manylion am yr amrediad o fesurau y mae'r Llywodraeth yn eu cymryd i alluogi'r system gyfan i weithredu'n fwy cydlynol ac effeithiol. Mae'r Cynllun hwn yn buddsoddi dros £230.7 miliwn o gyllid newydd i fynd i'r afael â cham-drin domestig, gan gynnwys cymorth ychwanegol i ddiodesddefwyr a goroeswyr, mynd i'r afael â chyflawnwyr, gwella gallu gweithwyr gofal iechyd proffesiynol i adnabod, cynorthwyo ac atgyfeirio diodesddefwyr, ac ehangu'r broses o gyflwyno'r hyfforddiant Mae Cam-drin Domestig yn Bwysig i swyddogion heddlu.

Mae'r Strategaeth Mynd i'r Afael â VAWG a'r Cynllun Mynd i'r Afael â Cham-drin Domestig yn cael eu cefnogi gan [Ddatganiad Disgwyliadau Cenedlaethol wedi'i adnewyddu](#), sy'n darparu cyfarwyddyd eglur a chyson i ardaloedd lleol ar sut i gomisiynu gwasanaethau cymorth i ddiodesddefwyr a goroeswyr pob math o drais yn

erbyn menywod a merched.

Hoffem ddiolch unwaith eto i'r holl unigolion a sefydliadau sydd wedi rhoi o'u hamser i gyflwyno eu barn a'u tystiolaeth er mwyn llywio'r gwaith o ddatblygu'r Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol wedi'u diweddarau ymhellach.

3.2 Manylion cyswllt

Ar gyfer unrhyw ymholiadau yn ymwneud ag ymateb y Llywodraeth i'r ymgynghoriad ar y Canllawiau Statudol ar Ymddygiad Rheoli neu Orfodol, cysylltwch â:

Tîm Polisi Cam-drin Domestig

Uned Cam-drin Rhyngpersonol

5ed Llawr, Adeilad Fry

Swyddfa Gartref

2 Marsham Street

Llundain, SW1P 4DF

VAWGENquiries@homeoffice.gov.uk

Atodiad A - Rhestr o acronymau

- **Cafcass** - Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys Plant a Theuluoedd
- **CPS** - Gwasanaeth Erlyn y Goron
- **HMICFRS** - Arolygiaeth Cwnstablïaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi
- **PCC** - Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd
- **Deddf 2015** - Deddf Troseddau Difrifol 2015
- **Deddf 2021** - Deddf Cam-drin Domestig 2021
- **VAWG** - Trais yn Erbyn Menywod a Merched